

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ
ТОВАРИСТВО «ЛЬВІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ»**

Кафедра менеджменту та міжнародного бізнесу

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних (семінарських) занять з дисципліни
ВК 2.2. «ЕКОНОМІКА І ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ
УКРАЇНИ»
для здобувачів вищої освіти за спеціальністю
073 «Менеджмент (менеджмент організацій і адміністрування)»

ЛЬВІВ-2022

Думич Н. Б. Методичні рекомендації до практичних занять студентів з дисципліни «Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України». Львів : ЛІМ, 2022. 14 с.

Затверджено на засіданні кафедри менеджменту та міжнародного бізнесу
Протокол №1 від 11 серпня 2022р.

Схвалено Вченою радою Львівського інституту менеджменту
Протокол № 1 від 12 серпня 2022р.

ВСТУП

Сучасна Україна перебуває в процесі переходу від планових методів управління економічними процесами до ринкових, прагне інтегруватись в ключові економічні об'єднання світу. Тому вивчення теперішнього стану економіки та її перспектив в найближчому майбутньому є важливим етапом розбудови ринкової економіки.

Курс «Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України» на основі просторово-часового досліджує особливості зовнішньоекономічної діяльності України. Такий аналіз дозволяє виявити місце України у міжнародній торгівлі, проблеми та перспективи інтеграції України у світову систему зовнішньоторговельних зв'язків. Семінарські заняття – є однією з основних форм роботи студентів вищих закладів при вивченні курсу. Вони дають змогу засвоїти закономірності розвитку та функціонування економічного життя суспільства, механізмів впливу зовнішнього світу на внутрішнє середовище України. Обговорення та осмислення питань курсу на семінарських заняттях дозволяє формувати та відстоювати свою економічну позицію, чітко розуміти економічні процеси, давати раціонально-критичну оцінку різним економічно-фінансовим подіям, мати уявлення про місце та статус України в сучасному світі. Семінарські заняття передбачають самостійну підготовку студентів до них, вироблення навичок добування істини.

За допомогою та під керівництвом викладача на семінарських заняттях обговорюються проблеми з курсу, що вивчаються. Студенти безпосередньо беруть участь у дискусіях, зачитують повідомлення, виступають з рефератами, навчаються писати невеликі есе на суспільно-політичні теми. В процесі семінарських занять студенти закріплюють знання понятійно-категоріального апарату курсу «Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України», усвідомлюють сутність економічних феноменів та цінностей, виявляють для себе зміст економічних теорій та економічної практики минулого та сучасності.

Програма курсу «Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України» для Львівського інституту менеджменту відводить на семінари 13 годин. Основними елементами цієї методики є: читання літератури і учбових посібників; аналіз та оцінка економічних явищ з позицій об'єктивності та історизму; рішення проблемно-пошукових завдань з питань запропонованих планами семінарських занять; підготовка повідомлень, виступів, доповідей, написання рефератів та виступи з ними на семінарах; участь в обговореннях, «круглих столах»; написання невеликих есе на економічні теми.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин	
		дфн	зфн
1	Україна серед економік інших країн світу: статистична характеристика	2	0,5
2	Зовнішньоекономічна політика України: зв'язки з іншими країнами – суть, види, напрями	3	0,5
3	Зовнішня торгівля України: спеціалізація виробництва	3	0,5
4	Інвестиції: прямі іноземні та портфельні інвестиції в ринок України.	2	0,5
5	Валютно-фінансовий ринок України: стан та передумови формування	3	1
6	Кредитні відносини України	2	1
7	Участь України в інтеграційних об'єднаннях	3	1
8	Україна і Європейський Союз	2	1
Разом		20	6

ТЕМА 1. Україна серед економік інших країн світу: статистична характеристика

План семінару

1. Поняття й ознаки національної економіки.
2. Ефективність національної економіки.
3. Умови переходу національного господарського комплексу (НГК, або національної економіки) України до ринкової економіки.
4. Внутрішні та зовнішні чинники формування зовнішньоекономічного сектора.

Методичні вказівки

Перше семінарське заняття є особливо важливим, оскільки студенти вперше доповідають по питаннях, які є базовими для навчальної дисципліни і повинні засвоїти та обговорити ключові питання, на яких побудована подальша робота на семінарських заняттях. Перше питання посвячено предмету, меті та завданням навчальної дисципліни. Надзвичайно важливим є третє питання, при обговоренні якого важливо уявити важливість і взаємозалежність всіх компонентів національної економіки при процесі переходу від адміністративно-командного управління до механізму ринку. Четверте питання спрямоване на

визначення ролі внутрішніх та зовнішніх чинників при формуванні зовнішньоекономічного сектора, залежності України від світового середовища.

Питання для самоконтролю

1. Що таке національна економіка ?
2. Як змінювався предмет вивчення національної економіки?
3. Чому економіка України вважається міждисциплінарною наукою?
4. Які структурні блоки сучасної економіки України?
5. Які глобальні чинники впливають на економіку України?
6. Як відбувається перетворення командної системи в ринкову?
7. Складіть порівняльну характеристику галузей національної економіки.
8. Розкрийте суть понять «національна економіка», «зовнішньоекономічні зв'язки».
9. Поясніть функції національної економіки.
10. Як відбувається регулювання національної економіки в умовах ринку?

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Поняття національної економіки України.
2. Причини та передумови становлення ринкової економіки в Україні.

Література: 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11.

ТЕМА 2. Зовнішньоекономічна політика України: зв'язки з іншими країнами – суть, види, напрями

План семінару

1. Основні напрями зовнішньоекономічної політики держави.
2. Економічні вектори співпраці з країнами світу.
3. Географічна структура партнерів України.
4. Перспективи розширення співпраці з економіками світу.
5. Аналітична характеристика зовнішньоекономічних зв'язків.

Методичні вказівки

Дане семінарське заняття є важливим, оскільки студенти матимуть змогу проаналізувати напрями зовнішньоекономічної політики держави, їхній стан та особливості формування; також зможуть визначити перспективні напрями для розбудови співпраці з іншими країнами. Варто зосередити особливу увагу на четвертому питанні, оскільки це питання не статистичне, а аналітичне. Тут важливо спрогнозувати можливий сценарій поглиблення співпраці з різними країнами та регіонами, виходячи з сучасного стану міждержавних відносин.

Питання для самоконтролю

1. Що таке зовнішньоекономічна політика ?
2. Як вона впливає на національну економіку?
3. Чому економіка України вважається залежною від зовнішнього світу?
4. Які головні партнери України?
5. Які глобальні чинники впливають на економіку України?
6. Які перспективи розширення зовнішньоекономічної політики?
7. Складіть порівняльну характеристику партнерів України.
8. Дайте оцінку ключових партнерів України».

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Завдання зовнішньоекономічної політики України.
2. Основні документи, що регулюють зовнішньоекономічну політику України.

Література: 1, 2, 3, 7, 9, 11

ТЕМА 3. Зовнішня торгівля України: спеціалізація виробництва

План семінару

1. Основні напрями зовнішньої торгівлі України.
2. Товарна структура експорту.
3. Товарна структура імпорту.
4. Географічна структура партнерів України.
5. Перспективи розширення торговельної співпраці з економіками світу.

Методичні вказівки

Дане семінарське заняття є важливим, оскільки студенти матимуть змогу проаналізувати напрями зовнішньої торгівлі України, виходячи з наявних абсолютних та порівняльних переваг; визначити спеціалізацію економіки України та її роль у міжнародному поділі праці. Друге і третє питання спрямовані на визначення головних товарних груп торгівлі, а четверте – торговельних партнерів. П'яте питання носить прогностичний характер, виходячи з сучасного стану речей.

Питання для самоконтролю

1. Що таке зовнішня торгівля ?
2. Як вона впливає на національну економіку?
3. Чим зовнішня торгівля відрізняється від міжнародної торгівлі?
4. Які головні торговельні партнери України?

5. Які глобальні чинники впливають на експорт України?
6. Які глобальні чинники впливають на імпорт України?
7. Які перспективи розширення зовнішньої торгівлі?
8. Складіть порівняльну характеристику експортних і імпортних груп України.
9. Дайте оцінку місця України в світовій торгівлі.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Україна на сировинних ринках світу.
2. Залежність України від світової кон'юнктури.
3. Експортоорієнтованість національної економіки.

Література: 1, 2, 3, 7, 9, 11

ТЕМА 4. Інвестиції: прямі іноземні та портфельні інвестиції в ринок України

План семінару

1. Основні напрями інвестиційної політики України.
2. Інвестиційний клімат України.
3. Прямі іноземні інвестиції в економіку України.
4. Портфельні інвестиції в економіку України.
5. Інвестиції громадян України: напрями та сфери.

Методичні вказівки

Дане семінарське заняття спрямоване на встановлення шляхів приваблення інвестицій – прямих і портфельних – в Україну. Перш за все, потрібно визначити поняття інвестиційний клімат та інвестиційна привабливість і дати їм оцінку, виходячи з сучасної економічно-політичної ситуації в Україні. В основному семінар стосується огляду інвестицій з-за кордону, проте в п'ятому питанні йдеться про інвестиції громадян і юридичних осіб України за кордон. Важливо порівняти обсяги вхідних та вихідних інвестицій в усі напрями та країни.

Питання для самоконтролю

1. Що таке інвестиції?
2. Чим відрізняються портфельні інвестиції від прямих іноземних?
3. Як ПІІ впливають на національну економіку?
4. Які головні інвестори України?
5. Які глобальні чинники визначають інвестиційну привабливість України?

6. Як політична ситуація вплинула на інвестиційний ринок України?
7. Які перспективи ПІІ в Україні?
8. Складіть порівняльну характеристику галузей, в якій здійснюються ПІІ.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Суть здійснення ПІІ в світовій економіці.
2. Вигоди і недоліки здійснення портфельних інвестицій.
3. Найперспективніші напрями інвестування в Україну.

Література: 1, 2, 3, 7, 9, 11.

ТЕМА 5. Валютно-фінансовий ринок України: стан та передумови формування

План семінару

1. Гривня як національна валюта.
2. Суть інфляції. Інфляція та дефляція.
3. Основні показники виміру інфляції.
4. Валютний курс і чинники його формування в Україні.
5. Національний банк – регулятор валютного ринку.

Методичні вказівки

Дане семінарське заняття спрямоване на вивчення грошового і фінансового ринку України. В першому питанні потрібно проаналізувати генезис грошових знаків, які використовувалися в Україні, історію становлення гривні. Наступні питання присвячені вивченню сучасного стану грошового ринку, зокрема процесів знецінення та подорожчання національної валюти. Четверте питання особливо актуальне в сучасних умовах різкого зниження вартості національної грошової одиниці, а останнє питання дозволить проаналізувати можливі механізми регулювання грошового ринку.

Питання для самоконтролю

1. Що таке грошова одиниця?
2. Чим відрізняються інфляція від дефляції?
4. Як центральний банк впливає на грошовий ринок?
4. Як формується валютний курс?
5. Що таке валютний режим?
6. Переваги плаваючого валютного режиму?
7. Недоліки фіксованого валютного режиму?
8. Як вплинула девальвація в Україні на купівельну спроможність громадян?

9. Як політична ситуація вплинула валютний ринок України?
10. Які прогнози валютного курсу для України?
11. Складіть порівняльну характеристику валютних режимів.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Еволюція валютних режимів в Україні.
2. Порівняйте стан економіки при фіксованому і при плаваючому валютних режимах в Україні.
3. Проаналізуйте вжиті заходи монетарної політики.

Література: 1, 2, 3, 7, 9, 11.

ТЕМА 6. Кредитні відносини України

План семінару

1. Кредитна історія зовнішніх запозичень.
2. Умови отримання кредиту для України.
3. Співпраця з Міжнародним валютним фондом та Світовим банком.
4. Інші можливості отримання кредитної допомоги для України.

Методичні вказівки

Дане семінарське заняття спрямоване на аналіз кредитного ринку України. Дефіцит платіжного балансу є причиною постійної залежності від зовнішніх запозичень. В першому питанні слід вивчити історію зовнішніх запозичень незалежної України. В другому варто зупинитися на умовах, які виставляють кредитори. Найважливішою для України є співпраця з МВФ. Її слід ретельно проаналізувати та вказати, яких умов не дотримується Україна при отриманні чергового траншу.

Питання для самоконтролю

1. Що таке кредит?
2. Що відрізняє кредит від зовнішніх запозичень?
3. Чим відрізняються кредити МВФ і СБ?
4. Як центральний банк впливає на можливість отримання позик?
5. Які необхідні умови отримання кредиту?
6. Що таке зовнішні запозичення?
7. Як вплинула девальвація в Україні на можливість отримання кредиту?
8. Як політична ситуація вплинула на кредитний ринок України?

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Кредитна історія незалежної України.
2. Розширене фінансування МВФ для України.

Література: 1, 2, 3, 7, 9, 11.

ТЕМА 7. Участь України в інтеграційних об'єднаннях

План семінару

1. Сусіди першого та другого порядку для України.
2. Співпраця в рамках СНД.
3. Співпраця в рамках ОЧЕЕС.
4. Співпраця в рамках інших регіональних об'єднань.

Методичні вказівки

На цьому семінарському занятті увагу зосереджено на аналізі сусідів всіх порядків для України як необхідної умови визначення перспектив майбутньої співпраці. Україна бере участь в багатьох інтеграційних об'єднаннях та є членом багатьох міжнародних організацій. Студенти мають знати всі такі організації, вміти їх характеризувати. Особливу увагу потрібно приділити другому питанню, де варто зазначити історію участі України в СНД, головних партнерів по цій організації, мету, завдання та цілі участі в ній. Також слід вивчити економічні аспекти поглиблення співпраці в ОЧЕЕС, СНД, зонах вільної торгівлі з найближчими сусідами.

Питання для самоконтролю

1. Що таке інтеграційне об'єднання?
2. Що міжнародну організацію від інтеграційного об'єднання?
3. З ким і в яких сферах серед сусідів співпрацює Україна?
4. Які головні вектори співпраці з сусідами?
4. Які економічні наслідки інтеграції?
5. Як впливає на Україну участь в СНД?
6. Як впливає на Україну участь в ОЧЕЕС?
7. Як політична ситуація вплинула на процес економічної інтеграції?

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Участь України в СНД.
2. Перспективи участі в Євразійському економічному просторі?
3. Економічні відносини: Україна-Польща.
4. Економічні відносини: Україна-США.

5. Економічні відносини: Україна-Німеччина.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 11.

ТЕМА 8. Україна і Європейський Союз

План семінару

1. Еволюція відносин України та ЄС.
2. Умови набуття членства в ЄС.
3. Співпраця в рамках зони вільної торгівлі для України.
4. Перспективи членства України в ЄС.
5. Виконання Маастрихтських критеріїв Україною.

Методичні вказівки

На цьому семінарському занятті увагу зосереджено на вивченні найбільш пріоритетного напрямку економічної співпраці для України – інтеграції з Європейським Союзом. В рамках цього заняття коротко зупинимось на історії та структурі ЄС загалом, визначимо умови набуття членства в другому питанні. Тут варто зазначити і політичні, і правові, і економічні умови вступу до ЄС. В третьому питанні проаналізувати Поглиблену та всеохоплюючу зону вільної торгівлі між Україною та ЄС, яка вступила в дію 1 січня 2016 року. Слід знати головні положення цієї угоди, механізм вирішення спорів та односторонні преференції для України з боку Європейського Союзу.

Питання для самоконтролю

1. Що таке Європейський Союз?
2. Що таке критерії членства?
3. Яким критеріям політичним відповідає Україна?
4. Яким економічним критеріям відповідає Україна?
5. З ким і в яких сферах серед країн ЄС співпрацює Україна найбільше?
4. Які головні положення угоди про ЗВТ?
6. Які недоліки несе ЗВТ для України?
7. Як впливає на аграрний комплекс ЗВТ?
8. Як впливає на добробут населення ЗВТ?
9. Як політична ситуація вплинула на ЗВТ?
10. Проаналізуйте пільги, якими орієнтуватиметься Україна в рамках ЗВТ з ЄС.

Теми доповідей, рефератів, повідомлень

1. Маастрихтська Угода про створення Європейського Союзу.

2. Лісабонська Угода ЄС.
3. Політика доброго сусідства ЄС.
4. Перспективи розширення ЄС.
5. Аналіз потенційних членів в ЄС.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 9, 11.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Економіка та зовнішньоекономічні зв'язки України : навчально-методичний комплекс з дисципліни / уклад. В. В. Зеліч (Яцко). Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2016. 104 с.
2. Європейський проект та Україна : монографія. Нац. Інститут стратегічних досліджень. Київ : НІСД, 2012. 188 с.
3. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка : підручник. Львів : Новий Світ, – 2000, 2010. 582 с.
4. Писаренко С. М., Українець Л. А. Економіка і зовнішньоекономічні зв'язки України : підручник. Київ : Знання, 2015. 398 с.

Допоміжна

5. Анакіна Т. Правове регулювання відносин України та Європейського Союзу. Угода про асоціацію // Основи права Європейського Союзу / підручник. Харків, Право, 2018. С. 162-219.
6. Будкін В. С., Бураковський І. В. Європейська інтеграція та Україна Київ : Знання, 2012. 211 с.
7. Мельникова В. І., Мельникова О. П., Сідлярук Т. В., Тур І. Ю., Шведова Г. М. Національна економіка : навчальний посібник /МОН. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 248 с.
8. Менеджмент європейської економічної інтеграції / під ред. С. Писаренко. Київ : Знання, 2019. 341 с.
9. Писаренко С. М. Особливості сучасного розвитку світової економіки : курс лекцій. Львів, ЗІКЦ, 2016. 245 с.
10. Побоченко Л. М. Інвестиційний клімат як фактор економічного зростання України. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва. Харків : ХНАДУ, 2016. С. 260-262.

Інформаційні ресурси

11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
12. Офіційний сайт Державної митної служби України. URL: <http://www.customs.gov.ua>.
13. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу «Євростат». URL: <http://europa.eu.int/en/comm/eurostat>.
14. Офіційний сайт Міжнародної торгової палати. URL: <http://www.iccwbo.org>.
15. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://www.vto.org>.
16. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua>.

17. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.
URL: <http://www.ukrexporth.gov.ua>.
18. Центр зовнішньоекономічних зв'язків України. URL: <http://www.biz-center.ua>.
19. Офіційний сайт статистичної служби країн світу. URL:
http://unstats.un.org/unsd/methods/inter-natlinks/sd_natstat.asp.
20. Офіційний сайт Європейського Банку реконструкції та розвитку. URL:
<http://ww.ebrd.com>.
21. Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку. URL:
<http://www.eib.org>.
22. Офіційний сайт Міжнародного Валютного Фонду. URL: <http://www.imf.org>.